

Ευρωπαϊκή
Επιτροπή

European Migration Network

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΕΔΜ

Προκλήσεις και πρακτικές των Κρατών Μελών κατά την εξακρίβωση της ταυτότητας των υπηκόων τρίτων χωρών

1 Εισαγωγή

Το συγκεκριμένο Ενημερωτικό σημείωμα παρουσιάζει μια επισκόπηση της Μελέτης ΕΔΜ σχετικά με τις «Προκλήσεις και πρακτικές των Κρατών Μελών κατά την εξακρίβωση της ταυτότητας των υπηκόων τρίτων χωρών». Η Συνθετική Έκθεση είναι διαθέσιμη στον ιστότοπο του ΕΔΜ¹ και βασίζεται στις Εθνικές Εκθέσεις 26 Κρατών (Μελών).² Σκοπός της παρούσας Μελέτης είναι να παρουσιάσει μία επισκόπηση των προκλήσεων τις οποίες αντιμετωπίζουν οι εθνικές αρχές στην προσπάθειά τους να εξακριβώσουν και να επαληθεύσουν με αξιόπιστο τρόπο την ταυτότητα πολιτών τρίτων χωρών στο πλαίσιο των διαφόρων διαδικασιών μετανάστευσης - και συγκεκριμένα εκείνων που αφορούν το άσυλο, την επιστροφή, τις νόμιμες διόδους μετανάστευσης (σε αυτές περιλαμβάνονται τόσο οι θεωρήσεις σύντομης παραμονής όσο και εκείνες μακράς διάρκειας και οι άδειες διαμονής) - και περιγράφει επίσης τις εθνικές πρακτικές αντιμετώπισης των παραπάνω προκλήσεων. Η παρούσα μελέτη επικαιροποιεί και συμπληρώνει τη Μελέτη ΕΔΜ 2013 «Εξακρίβωση της Ταυτότητας για Διεθνή Προστασία: Προκλήσεις και Πρακτικές».³

2 Βασικά σημεία

- ★ Η διαχείριση των στοιχείων ταυτότητας στις διαδικασίες μετανάστευσης **έχει καταστεί πολύ πιο σημαντική τα τελευταία χρόνια** εξαιτίας της αύξησης του αριθμού των αιτήσεων για διεθνή προστασία από το 2014/2015 και των προβλημάτων ασφαλείας τα οποία έχουν ενταθεί σημαντικά το τελευταίο χρονικό διάστημα. Η ικανότητα για εξακρίβωση της ταυτότητας ενός πολίτη τρίτης χώρας πέρα από κάθε αμφιβολία είναι **κεφαλαιώδους σημασίας σε όλες τις διαδικασίες μετανάστευσης**.
- ★ Η **σημασία της εξακρίβωσης της ταυτότητας** για την έκβαση της σχετικής αίτησης είναι συνάρτηση του είδους της διαδικασίας. Ενώ μια **έγκυρη απόδειξη της ταυτότητας** είναι ζωτικής σημασίας για μια θετική απόφαση στις διαδικασίες νόμιμης μετανάστευσης, πολλά Κράτη (Μέλη) χορηγούν διεθνή προστασία ακόμα και αν η ταυτότητα δεν μπορεί να εξακριβωθεί (πλήρως). Στις διαδικασίες επιστροφής, η σημασία μιας εξακριβωμένης ταυτότητας εξαρτάται γενικά από τις **απαιτήσεις της (υποτιθέμενης) χώρας καταγωγής**. Τα Κράτη (Μέλη) **αντιμετωπίζουν προκλήσεις** σχετικά με την εξακρίβωση της ταυτότητας πολιτών τρίτων χωρών σε όλες τις διαδικασίες μετανάστευσης. Εξαιτίας όμως της σημαντικής αύξησης του αριθμού των αιτήσεων για τη χορήγηση καθεστώτος διεθνούς προστασίας τα τελευταία χρόνια, τα προβλήματα αυτά είναι περισσότερο έντονα στις διαδικασίες ασύλου και επιστροφής. Στα Κράτη (Μέλη) έχει γενικότερα παρατηρηθεί αύξηση στον αριθμό αιτήσεων διεθνούς προστασίας από άτομα τα οποία δεν μπορούν να προσκομίσουν **έγκυρη απόδειξη** των στοιχείων ταυτότητάς τους.

¹ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/studies_en

² AT, BE, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, NO, PL, PT, SE, SI, SK, και UK

³ ΕΔΜ, Μελέτη για την Εξακρίβωση της Ταυτότητας για Διεθνή Προστασία: Προκλήσεις και Πρακτικές (2013), στο https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/establishing-identity/0_emn_id_study_synthesis_migr280_finalversion_2002013_en.pdf

- ★ **Τα συστήματα διαχείρισης πληροφοριών σε επίπεδο ΕΕ**, όπως το Eurodac, το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS) και το Σύστημα Πληροφοριών Schengen (SIS) αποκτούν **συνεχώς μεγαλύτερη σημασία** στη διαδικασία εξακρίβωσης της ταυτότητας, παρέχοντας βιογραφικά και βιομετρικά δεδομένα των πολιτών τρίτων χωρών.
- ★ Παράλληλα με τα ταξιδιωτικά έγγραφα και τα έγγραφα ταυτότητας, τα Κράτη (Μέλη) χρησιμοποιούν **ευρύ φάσμα άλλων μεθόδων** υποστήριξης της διαδικασίας εξακρίβωσης της ταυτότητας. Υπάρχει συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών σε εθνικό, διμερές και Ευρωπαϊκό επίπεδο με τη μορφή πιλοτικών έργων, κοινών βάσεων δεδομένων, κλπ.

Ποιος είναι ο σκοπός της Μελέτης;

Η μελέτη παρουσιάζει μια **επισκόπηση των σημαντικών προκλήσεων** τις οποίες αντιμετωπίζουν οι εθνικές αρχές στις Χώρες Μέλη της ΕΕ και στη Νορβηγία στην προσπάθειά τους να **εξακριβώσουν και να επαληθεύσουν την ταυτότητα των πολιτών τρίτων χωρών στο πλαίσιο των διαφόρων διαδικασιών μετανάστευσης** και των **εθνικών πρακτικών** αντιμετώπισης των προκλήσεων αυτών. Επίσης, η μελέτη παρέχει μια **εικόνα σχετικά με τη χρήση των συστημάτων διαχείρισης των πληροφοριών** σε εθνικό και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για την υποστήριξη των διαδικασιών ταυτοποίησης και επαλήθευσης.

Ποιο είναι το αντικείμενο της μελέτης;

Η Μελέτη περιγράφει τις μεθόδους που ακολουθούν τα Κράτη (Μέλη) για την εξακρίβωση της ταυτότητας πολιτών τρίτων χωρών στο πλαίσιο της διαδικασίας μετανάστευσης, εξετάζοντας τόσο το έργο της ταυτοποίησης όσο και εκείνο της επαλήθευσης των στοιχείων ταυτότητας. Οι διεργασίες αυτές πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου, της διαδικασίας επιστροφής, όπως και στο πλαίσιο των διόδων νόμιμης μετανάστευσης, δηλ. των αιτήσεων θεώρησης σύντομης παραμονής και παραμονής μακράς διάρκειας/αδειών διαμονής για σπουδές, εργασία και για οικογενειακούς λόγους. Τα θέματα διαχείρισης ταυτότητας σχετικά με τις διαδικασίες πολιτογράφησης βρίσκονται εκτός του αντικειμένου της Μελέτης.

Ποιο είναι το νομικό πλαίσιο της ΕΕ για τη διαχείριση των ταυτοτήτων;

Οι υποχρεώσεις των Κρατών Μελών για την εξακρίβωση της ταυτότητας πολιτών τρίτων χωρών παρατίθενται σε διάφορες οδηγίες και κανονισμούς της ΕΕ. Για τις διαδικασίες διεθνούς προστασίας και επιστροφής, προβλέπονται οι νομοθετικές πράξεις οι οποίες έχουν υιοθετηθεί στο πλαίσιο του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ), με βάση τις οποίες απαιτείται από τα Κράτη Μέλη, μεταξύ άλλων, να προσδιορίζουν

την ταυτότητα των αιτούντων άσυλο (αναδιτύπωση Οδηγίας περί Αναγνώρισης) και υποχρεώνονται οι αιτούντες να συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές (αναδιτύπωση Οδηγίας περί Διαδικασιών Ασύλου).

Σχετικά με την επιστροφή, ισχύει η **Οδηγία ΕΕ για την Επιστροφή**, η οποία αναφέρεται στο γεγονός ότι οι πολίτες τρίτων χωρών χωρίς νόμιμο καθεστώς δεν μπορούν να επιστρέφουν σε μια τρίτη χώρα όταν δεν μπορεί να εξακριβωθεί η ταυτότητά τους (Άρθρα 3 και 15). Σχετικά με την **ενδυνάμωση της συνεργασίας με τις χώρες καταγωγής** στην εξακρίβωση της ταυτότητας ως προς την επιστροφή, οι Συμφωνίες Επανεισδοχής με τρίτες χώρες αποτελούν επίσης ένα σημαντικό στοιχείο.

Σχετικά με τις διαδικασίες νόμιμης μετανάστευσης, ο **Κώδικας Θεωρήσεων και η Οδηγία περί Οικογενειακής Επανάμωσης** είναι εξαιρετικά σημαντικά νομοθετικά μέσα, με την έννοια ότι προβλέπουν τις διαδικασίες και τους όρους έκδοσης θεωρήσεων ή αδειών διαμονής σε πολίτες τρίτων χωρών.

Το νομοθετικό πλαίσιο συμπληρώνεται με τα **συστήματα διαχείρισης των πληροφοριών της ΕΕ** (SIS, VIS και Eurodac), στα οποία αποθηκεύονται βιογραφικά δεδομένα, βιομετρικά δεδομένα ή αμφότερα και καθιστούν εφικτή την ανταλλαγή των δεδομένων αυτών μεταξύ των Κρατών Μελών στην περίπτωση του SIS και του VIS. Με την απουσία εσωτερικών συνοριακών ελέγχων στον χώρο του Schengen, τα συστήματα αυτά είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τη διαχείριση των θεμάτων ταυτοποίησης. Στα περισσότερα Κράτη (Μέλη) οι αρμόδιες αρχές διαθέτουν πρόσβαση στις συγκεκριμένες βάσεις δεδομένων.

Ποιες είναι οι βασικές προκλήσεις τις οποίες αντιμετωπίζουν τα Κράτη (Μέλη) σχετικά με τη διαχείριση της ταυτότητας στις διαδικασίες μετανάστευσης;

Οι προκλήσεις οι οποίες αφορούν την εξακρίβωση της ταυτότητας είναι ιδιαίτερα εμφανείς στις διαδικασίες διεθνούς προστασίας. Τα περισσότερα Κράτη (Μέλη) ανέφεραν ότι οι αιτούντες διεθνή προστασία **δεν είναι συχνά σε θέση να προσκομίσουν επίσημα ταξιδιωτικά έγγραφα και/ή έγγραφα ταυτότητας** και, ακόμα και στις περιπτώσεις όπου αυτά υπάρχουν, επισημαίνεται ένα ακόμα πρόβλημα που αφορά τη διαπίστωση της γνησιότητας των συγκεκριμένων εγγράφων. Τα περισσότερα Κράτη (Μέλη) ανέφεραν ότι τα συγκεκριμένα προβλήματα παρουσιάζονται συνεχώς από το 2013. Παρά το γεγονός ότι η εξακρίβωση της ταυτότητας δεν αποτελεί προϋπόθεση για την εξέταση μιας αίτησης διεθνούς προστασίας, η εξακρίβωση αυτή είναι ζωτικής σημασίας για την εθνική διοίκηση ώστε να διαπιστώσει την νομιμότητα και την αξιοπιστία μιας αίτησης.

Στις διαδικασίες επιστροφής, οι προκλήσεις δημιουργούνται από την **έλλειψη συνεργασίας** εκ μέρους των πολιτών τρίτων χωρών και από τις δυσκολίες αποτελεσματικής συνεννόησης και ανταλλαγής βιομετρικών δεδομένων με την (υποτιθέμενη) τρίτη χώρα καταγωγής. Βασικό σημείο για την επιστροφή είναι, τουλάχιστον, ο καθορισμός της ιθαγένειας για να μπορεί να διαπιστωθεί ποια θα είναι η χώρα στην οποία θα επιστρέψει το εκάστοτε συγκεκριμένο άτομο. Στον τομέα αυτό, οι **βάσεις βιομετρικών δεδομένων** σε Ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο έχουν συνεχώς σημαντικότερο ρόλο, εκτός από τις βάσεις δεδομένων καταχώρησης σε τρίτες χώρες.

Στην περίπτωση της νόμιμης μετανάστευσης, οι προκλήσεις αφορούν κυρίως την **παραχάραξη ή την παραποίηση ταξιδιωτικών εγγράφων/ στοιχείων ταυτότητας** στις περιπτώσεις αιτήσεων θεώρησης και την **αυθεντικότητα των εγγράφων** κατά την επεξεργασία αιτήσεων για άδειες διαμονής. Λίγα Κράτη Μέλη επεσήμαναν ειδικότερα ένα πρόβλημα σχετικό με τα διαβατήρια που δεν είναι αναγνώσιμα από μηχανήματα τα οποία προσκομίζονται από πολίτες τρίτων χωρών και δεν μπορούν να ελεγχθούν σε αντιπαραβολή με τις εθνικές και διεθνείς βάσεις δεδομένων.

Πώς είναι το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για την εξακρίβωση ταυτότητας;

Για τις διαδικασίες διεθνούς προστασίας, τα περισσότερα Κράτη (Μέλη) ρυθμίζουν τα θέματα της εξακρίβωσης της ταυτότητας στην **εθνική νομοθεσία**, όπου είτε επαναλαμβάνονται οι διατάξεις της νομοθεσίας της ΕΕ, είτε παρέχονται λεπτομερέστερες εθνικές διατάξεις σχετικά με τις συγκεκριμένες μεθόδους και διαδικασίες που ακολουθούνται. Στα Κράτη Μέλη έχουν πρόσφατα θεσπιστεί αλλαγές στην εθνική νομοθεσία για την εξακρίβωση της ταυτότητας, οι οποίες οφείλονται κυρίως στην **μεταφορά** των προαναφερόμενων οδηγιών ΚΕΣΑ μεταξύ 2013 και 2015, στην εθνική νομοθεσία. Οι αλλαγές αυτές αφορούν κυρίως την **εμβέλεια της υποχρέωσης των αιτούντων διεθνή προστασία** και την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των φορέων οι οποίοι εμπλέκονται στην διαδικασία ασύλου.

Στην περίπτωση των διαδικασιών επιστροφής και σύμφωνα με την Οδηγία της ΕΕ για την Επιστροφή, όλα τα Κράτη (Μέλη) έχουν προβλέψει ότι οι πολίτες τρίτων χωρών χωρίς νόμιμο καθεστώς δεν μπορούν να επιστρέφουν σε μια τρίτη χώρα όταν δεν μπορεί να εξακριβωθεί η ταυτότητά τους.

Όπως και για τη διεθνή προστασία, ορισμένα Κράτη (Μέλη) **ενδυνάμωσαν την υποχρέωση** των πολιτών τρίτων χωρών, για τους οποίους ισχύει απόφαση επιστροφής, να συνεργάζονται για την εξακρίβωση ταυτότητας, συμπεριλαμβάνοντας στο εθνικό δίκαιο τη συλλογή βιομετρικών δεδομένων.

Για τις διαδικασίες νόμιμης μετανάστευσης, τα περισσότερα Κράτη (Μέλη) έχουν επιβάλει με την εθνική τους νομοθεσία στους πολίτες τρίτων χωρών γενικές υποχρεώσεις για την **παροχή εγγράφων ταυτότητας** ώστε να μπορούν να υποβάλουν αίτηση για θεώρηση και/ή για άδεια διαμονής. Ορισμένα Κράτη (Μέλη) προβλέπουν επίσης συμπληρωματικές διατάξεις στο εθνικό δίκαιο, με τις οποίες επιτρέπουν στις εθνικές αρχές τη διεξαγωγή ορισμένων ερευνών και ελέγχων για τα έγγραφα αυτά, όπως επαλήθευση έναντι παραποιημένων εγγράφων ή σύγκριση των νέων εγγράφων με αντίστοιχα προγενέστερα έγγραφα αποθηκευμένα στις εθνικές βάσεις δεδομένων.

Ποιο είναι το θεσμικό πλαίσιο εξακρίβωσης ταυτότητας σε εθνικό επίπεδο;

Για τις διαδικασίες διεθνούς προστασίας, **τα θεσμικά όργανα** που είναι αρμόδια για την εξακρίβωση ταυτότητας μπορούν να διαχωριστούν σε τρία είδη. Είναι οι υπηρεσίες που αποφασίζουν για τις αιτήσεις ασύλου, μετά οι αστυνομικές αρχές/οι αρχές επιβολής του νόμου και, κατόπιν, άλλοι οργανισμοί υποστήριξης. Στο ένα τρίτο περίπου των Κρατών (Μελών), ο ίδιος οργανισμός ήταν υπεύθυνος εξακρίβωσης της ταυτότητας τόσο για τις διαδικασίες διεθνούς προστασίας όσο και για τις διαδικασίες επιστροφής. Στα υπόλοιπα, ένας διαφορετικός οργανισμός είχε επιφορτιστεί με την ευθύνη της ταυτοποίησης.

Στην περίπτωση της νόμιμης μετανάστευσης, σε γενικές γραμμές τα Κράτη (Μέλη) ξεχωρίζουν τις διαδικασίες έκδοσης θεώρησης και αδειών διαμονής, με τις θεωρήσεις να αποτελούν κεντρική αρμοδιότητα **των πρεσβειών και των προξενείων** της χώρας. Για τις άδειες διαμονής, οι αρμόδιες αρχές ποικίλουν ανάλογα με την εθνική νομοθεσία και τον τόπο υποβολής της αίτησης, αλλά συνήθως οι αιτήσεις μπορούν να υποβάλλονται είτε στο εξωτερικό, σε προξενεία και σε διπλωματικές αποστολές, είτε στην ίδια την επικράτεια του εκάστοτε Κράτους (Μέλους).

Τόσο στον τομέα της διεθνούς προστασίας όσο και σε εκείνο της επιστροφής, έχουν πραγματοποιηθεί διάφορες αλλαγές σε επίπεδο εθνικών θεσμικών πλαισίων με σκοπό την αποτελεσματικότερη **κατανομή των αρμοδιοτήτων** μεταξύ των διαφόρων συναρμόδιων αρχών. Οι αλλαγές αυτές πραγματοποιήθηκαν κυρίως λόγω της σημαντικής αύξησης των αιτήσεων ασύλου σε πολλά Κράτη (Μέλη) τα τελευταία χρόνια. Για παράδειγμα, υπάρχουν περισσότερα Κράτη (Μέλη) τα οποία ιδρύουν σήμερα **Κεντρικές Αρμόδιες Υπηρεσίες** ή ισοδύναμους φορείς για την εξακρίβωση και/ή την επαλήθευση της γνησιότητας δελτίων ταυτότητας. Σε Κράτη (Μέλη) όπου δεν υπάρχει Κεντρικός Οργανισμός ή ανάλογος φορέας, η πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων και η παροχή των συγκεκριμένων υπηρεσιών εξασφαλίζονται συνήθως από άλλες εθνικές αρχές όπου οι αρμοδιότητες ποικίλουν ανάλογα με τη διαδικασία μετανάστευσης.

Πολλά Κράτη Μέλη έχουν δημιουργήσει επίσης ειδικές εγκαταστάσεις υποδοχής για τον έλεγχο των εισερχομένων πολιτών τρίτων χωρών στα σημεία διέλευσης των συνόρων.

Ποιες είναι οι μέθοδοι και ποια τα είδη εγγράφων που χρησιμοποιούνται για την εξακρίβωση της ταυτότητας των πολιτών τρίτων χωρών;

Γενικά, ο όρος «ταυτότητα» αναφέρεται σε ένα **σύνολο χαρακτηριστικών στοιχείων** τα οποία χαρακτηρίζουν αλάνθαστα ένα φυσικό πρόσωπο, όπως το ονοματεπώνυμο, η ημερομηνία και ο τόπος γέννησης καθώς και η εθνικότητα και τα βιομετρικά χαρακτηριστικά.⁴ Ωστόσο, εκτός από το ένα τρίτο των Κρατών (Μελών) που χρησιμοποιεί ένα **λειτουργικό ορισμό** της ταυτότητας, η πλειοψηφία των αρμόδιων αρχών δεν χρησιμοποιεί ένα νομικό και/ή λειτουργικό ορισμό στο πλαίσιο των διαδικασιών μετανάστευσης.

Τα Κράτη (Μέλη) χρησιμοποιούν κυρίως και πριν απ' όλα τα **έγκυρα ταξιδιωτικά έγγραφα/έγγραφα ταυτότητας** για την εξακρίβωση ταυτότητας σε όλες τις διαδικασίες μετανάστευσης. Για τις αιτήσεις διεθνούς προστασίας, μπορούν να γίνονται επίσης (επικουρικά) αποδεκτά και **άλλου είδους έγγραφα** (για παράδειγμα πιστοποιητικά γέννησης και άδειες οδήγησης) για την εξακρίβωση της ταυτότητας και σε πολλά Κράτη (Μέλη) προβλέπονται εξαιρέσεις στην υποχρέωση προσκόμισης επισήμων ταξιδιωτικών εγγράφων.

Στις διαδικασίες επιστροφής, το είδος εγγράφων που χρησιμοποιούνται για την εξακρίβωση της ταυτότητας εξαρτάται γενικά από τις **απαιτήσεις της (υποτιθέμενης) χώρας καταγωγής**. Όλες οι χώρες καταγωγής αποδέχονται ένα έγκυρο διαβατήριο ή άλλα ταξιδιωτικά έγγραφα, ενώ άλλα είδη εγγράφων (σχολικά πιστοποιητικά ή πιστοποιητικά κατάρτισης ή γέννησης) αποτελούν γενικά **παράγοντες που συμβάλλουν** στη διαδικασία εξακρίβωσης της ταυτότητας.

Σχετικά με τη νόμιμη μετανάστευση, από τους πολίτες τρίτων χωρών απαιτείται η προσκόμιση έγκυρου ταξιδιωτικού εγγράφου/εγγράφου ταυτότητας και **βιομετρικών δεδομένων** κατά την υποβολή αίτησης για θεώρηση ή για άδεια διαμονής σε όλα τα Κράτη (Μέλη). Τα μισά περίπου Κράτη (Μέλη) αποδέχονται επίσης και άλλου είδους έγγραφα ως επικουρικά στην εξακρίβωση της ταυτότητας, ενώ τα πιστοποιητικά γέννησης ή γάμου μπορούν να χρησιμοποιούνται για την απόδειξη οικογενειακών δεσμών, αλλά όχι ως απόδειξη ταυτότητας. Κανένα Κράτος (Μέλος) δεν αποδέχεται **αντίγραφα εγγράφων ταυτότητας** κατά την υποβολή αιτήσεων πολιτών τρίτων χωρών σε περιπτώσεις διαδικασιών νόμιμης μετανάστευσης.

Πολλά Κράτη (Μέλη) διαθέτουν **εθνικές κατευθυντήριες γραμμές** για τον έλεγχο της ταυτότητας ατόμων και των εγγράφων ταυτότητας, οι οποίες προορίζονται για τις διάφορες αρμόδιες αρχές των διαδικασιών μετανάστευσης. Τα περισσότερα Κράτη (Μέλη) συλλέγουν επίσης **στατιστικά στοιχεία** για τον αριθμό των πλαστών/παραποιημένων εγγράφων ταυτότητας τα οποία ανακαλύπτουν.

Εφόσον δεν υπάρχουν αποδεικτικά έγγραφα πιστοποίησης της ταυτότητας, τα Κράτη (Μέλη) χρησιμοποιούν ένα **ευρύ φάσμα μεθοδολογιών**, όπως γλωσσική ανάλυση και συνεντεύξεις για να διαπιστώσουν την πιθανή χώρα/περιφέρεια καταγωγής, καθώς και ανάλυση DNA. Ο ρόλος των **μέσων κοινωνικής δικτύωσης** έχει επίσης γίνει τον τελευταίο καιρό πιο σημαντικός στην εξακρίβωση της ταυτότητας και ορισμένες εθνικές αρχές έχουν αρχίσει να **κατάσχουν** έξυπνα κινητά τηλέφωνα και άλλες ψηφιακές συσκευές. Οι **συνεντεύξεις** με τους αιτούντες διεθνή προστασία διεξάγονται ως υποχρεωτική ή τυποποιημένη πρακτική σε όλα τα Κράτη (Μέλη) και μπορεί επίσης να πραγματοποιούνται και στο πλαίσιο των διαδικασιών επιστροφής. Στις διαδικασίες νόμιμης μετανάστευσης, τα περισσότερα Κράτη (Μέλη) λαμβάνουν **δακτυλικά αποτυπώματα** για τη σύγκρισή τους με τις Ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων στις περιπτώσεις αιτήσεων θεώρησης σύντομης παραμονής, ενώ τα δακτυλικά αποτυπώματα δεν λαμβάνονται στο πλαίσιο των αιτήσεων άδειας διαμονής.

Με ποιον τρόπο συνδυάζονται οι διάφορες μέθοδοι εξακρίβωσης της ταυτότητας πολιτών τρίτων χωρών, και τα αποτελέσματά τους για τη λήψη της σχετικής απόφασης;

Η εγκυρότητα και το ειδικό βάρος των διαφόρων μεθόδων και εγγράφων εξακρίβωσης της ταυτότητας διαφέρουν σε σημαντικό βαθμό μεταξύ των Κρατών (Μελών). Στις διαδικασίες διεθνούς προστασίας, τα Κράτη Μέλη αποδίδουν διάφορους βαθμούς σημαντικότητας στο αποτέλεσμα της διαδικασίας εξακρίβωσης της ταυτότητας, ενώ πολλά χορηγούν καθεστώς προστασίας χωρίς να έχει πλήρως αποδειχθεί η ταυτότητα ενός ατόμου. Ένα τρίτο των Κρατών (Μελών) βασίζεται κυρίως σε **αποδεικτικά έγγραφα** για την εξακρίβωση της ταυτότητας των αιτούντων διεθνή προστασία. Για την **επαλήθευση** των στοιχείων χρησιμοποιούνται διάφορες μέθοδοι, όπως λήψη συνεντεύξεων και σαρώσεις δακτυλικών αποτυπωμάτων.

Στις διαδικασίες επιστροφής, η εξακρίβωση της ταυτότητας αποτελεί **παράγοντα αποφασιστικής σημασίας** σε όλα τα Κράτη (Μέλη), με την έννοια ότι είναι απαραίτητη για την κατάρτιση των σχετικών ταξιδιωτικών εγγράφων με τη χώρα καταγωγής. Ως προς αυτό, ιδιαίτερως σημαντική είναι η ιθαγένεια του επιστρέφοντος ατόμου ώστε να ληφθούν τα απαραίτητα ταξιδιωτικά έγγραφα από την τρίτη χώρα.

⁴ Λεξικό Ληξιαρχικών Στοιχείων και Ταυτοποίησης, στο <https://publications.iadb.org/bitstream/handle/11319/3679/Dictionary%20for%20Civil%20Registration%20%20and%20Identification%202015.pdf?sequence=7>

Εκτός από την **Κύπρο** και την **Πορτογαλία**, οι εθνικές αρχές μετανάστευσης και/ή ασύλου όλων των Κρατών (Μελών) κοινοποιούν τα αποτελέσματα της εργασίας τους για την εξακρίβωση ταυτότητας σε εκείνους που ετοιμάζονται για τη διαδικασία επιστροφής. Οι τρίτες χώρες υποδοχής εμπλέκονται συνήθως στην εξακρίβωση και/ή στην επαλήθευση της ταυτότητας, αλλά ο βαθμός συνεργασίας εξαρτάται σημαντικά από την εκάστοτε τρίτη χώρα.

Στις διαδικασίες νόμιμης μετανάστευσης, μια **θετική απόφαση** λαμβάνεται συνήθως μόνο εφόσον έχει αποδειχθεί η ταυτότητα. Για τον σκοπό αυτό, όλα τα Κράτη (Μέλη) βασίζονται στα ταξιδιωτικά έγγραφα παρά το γεγονός ότι, ορισμένα από αυτά, αποδέχονται επίσης και άλλα μέσα επαλήθευσης της ταυτότητας σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Τα Κράτη (Μέλη) απαιτούν γενικά **συνεκτικότητα** μεταξύ των διαφόρων μεθόδων εξακρίβωσης της ταυτότητας σε όλες τις διαδικασίες, παρά το γεγονός ότι υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις ως προς τη διεθνή προστασία και τη διαδικασία επιστροφής. Ορισμένα Κράτη (Μέλη) χρησιμοποιούν μια **δομή με βαθμίδες ή εύρος φάσματος** για να υποδηλώσουν τον βαθμό καθορισμού της ταυτότητας.

Παρά τη μεγάλη αύξηση του αριθμού των αιτούντων διεθνή προστασία τα τελευταία χρόνια, μόνο λίγα Κράτη (Μέλη) σημείωσαν ότι αυτό είχε **επίπτωση** στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων.

Ποια προσωπικά δεδομένα συλλέγονται στο πλαίσιο των διαδικασιών μετανάστευσης και ποιες είναι οι ισχύουσες διευθετήσεις κοινής χρήσης των δεδομένων;

Οι εθνικές αρχές συλλέγουν συνήθως και αποθηκεύουν **βιογραφικά και βιομετρικά δεδομένα** των αιτούντων σε όλες τις διαδικασίες μετανάστευσης.

Στα μισά περίπου Κράτη (Μέλη) προβλέπονται Μνημόνια Συνεννόησης και άλλου είδους συμφωνίες για την υποστήριξη της κοινής χρήσης των δεδομένων μεταξύ διαφόρων φορέων, ειδικότερα με διεθνείς οργανισμούς, όπως επίσης και με άλλες υπηρεσίες και φορείς σε πλαίσιο Κράτους Μέλους. Σε αντίθεση με αυτό, η Αυστρία, η Φινλανδία, η Γερμανία και η Ιρλανδία, προβλέπουν κυρίως νομοθετικές ρυθμίσεις για την κοινή χρήση προσωπικών δεδομένων μεταξύ διαφόρων φορέων. Ένα τρίτο των Κρατών (Μελών) αναφέρθηκε στις πρόσφατες αλλαγές που αφορούν την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, κυρίως για περαιτέρω αυτοματοποίηση της συλλογής και της σύγκρισης των βιομετρικών δεδομένων.

Επιπλέον, έχουν δημιουργηθεί και **πιλοτικά έργα** για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ εθνικών αρχών και μεταξύ των αρχών διαφόρων Κρατών Μελών, όπως επίσης και για την επέκταση της εμβέλειας και της **διαλειτουργικότητας** των διαφόρων (εθνικών) βάσεων δεδομένων.

Ποια μέτρα σχετικά με την εξακρίβωση της ταυτότητας συζητούνται επί του παρόντος στα Κράτη (Μέλη);

Ενώ πολλά Κράτη (Μέλη) δεν έχουν αναφερθεί σε **σημαντικές συζητήσεις** ως προς την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο των διαδικασιών μετανάστευσης και τις βάσεις δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την εξακρίβωση της ταυτότητας, ένα τρίτο των Κρατών (Μελών) έχει ωστόσο επισημάνει διάφορα βασικά σημεία που έχουν τεθεί προς συζήτηση. Αυτά αφορούν θέματα όπως η **ανάλυση των μέσων μεταφοράς δεδομένων**, η λήψη αποτυπωμάτων και εικόνων προσώπου των αιτούντων άσυλο, οι διαδικασίες εκτίμησης της ηλικίας, και η διατήρηση μιας ισορροπίας μεταξύ **ασφάλειας και δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής και προστασίας των δεδομένων**.

Ευρωπαϊκή
Επιτροπή

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

24 Ιανουαρίου 2018

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (2017). Προκλήσεις και πρακτικές των Κρατών Μελών κατά την εξακρίβωση της ταυτότητας των υπηκόων τρίτων χωρών – Ενημερωτικό σημείωμα του ΕΔΜ.
Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

EMN website: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network_en

EMN LinkedIn page: <https://www.linkedin.com/company/european-migration-network>